

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

U2023/02898

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

David Spangenberg,
david.spangenberg@mil.se

Svar senast

**Försvarsmaktens remissvar på myndighetsstruktur
finansiering av forskning, innovation (SOU 2023:59) och
Statlig forskningsfinansiering Underlagsrapporter (SOU
2023:19)**

Sammanfattning

Försvarsmakten instämmer i grunden i utredningens (SOU:2023:59) förslag att konsolidera innovationsmyndigheter och att skapa en ny struktur för att sammanhålla uppgifter som idag är utspridda. Försvarsmakten är positiv till att statlig forsknings- och innovationsfinansiering ses över för att öka samordning och effektivitet.

Försvarsmakten har synpunkter på delar av förslaget i den mån de riskerar att påverka myndighetens möjligheter att lösa sin huvuduppgift, att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp.

Försvarsmakten bör ha en bibehållen rådighet över medel till forskning och innovation på försvarsområdet i den mån resultat påverkar Försvarsmaktens operativa förmåga. Myndigheten vill påtala att dessa forsknings- och innovationsmedel ska användas på ett sätt som säkerställer att Försvarsmaktens behov kan tillgodoses. En sådan bedömning förutsätter en god insyn i den integritetskritiska militära forskning som planeras och genomförs nationellt. Sverige har idag ett aktivt deltagande i internationell forskning som är strategiskt inriktad mot att förstärka och komplettera sådan integritetskritisk forskning. Det

(DSP)

Postadress

Försvarsmakten
107 85 Stockholm

Besöksadress

Lidingövägen 24

Telefon

08-788 75 00

Telefax

08-788 77 78

E-post, Internet

exp-hkv@mil.se

www.forsvarsmakten.se

medför t ex att EDF fortsatt bör hanteras i enlighet med nuvarande ordning. Av samma anledning bör den nya myndigheten inte heller utses som kontaktnmyndighet för forsknings- och innovationssatsningar inom Nato.

Försvarmakten har av liknande anledning synpunkter på förslaget att en ny myndighet ska kunna, som det förstås, ta emot information om och medla mellan militära och civila intressen vad gäller vindkraftsbyggen. Försvarmakten har idag ett uppdrag att bevaka områden som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar. Detta är inget Försvarmakten har en möjlighet att förhandla om. Det finns vidare en särskild tillståndsprocess för vindkraftsetablering. Försvarmakten yttrar sig inom ramen för denna process i frågor som rör totalförsvarets intressen. Ytterst görs dock intresseavvägningen mellan totalförsvarets intressen och andra viktiga intressen av regeringen. Denna intresseavvägning är i högsta grad av politisk natur och förutsätter dessutom tillgång till information som omfattas av försvarssekretess och är av ytterst känslig natur. Frågor om vindkraftsetablering som berör totalförsvarets intressen bör därför, likt i dag, slutligt avgöras på regeringsnivå och inte hanteras av en ny myndighet vid sidan av tillståndsprocessen. Försvarmakten har dock i andra sammanhang, bl.a. som svar på uppgifter i regleringsbrev, lämnat förslag på hur tillståndsprocessen skulle kunna göras mer förutsebar för vindkraftsbolagen.

Försvarmakten har inga synpunkter avseende underlagsrapporterna (SOU 2023:19).

Försvarmaktens svar SOU 2023:59

Motiv till tre myndigheter (6.3.2) – framtidssäkrad struktur för ett nytt säkerhetspolitiskt läge – försvarsforskning (s. 277)

I förslaget framgår det att de föreslagna myndigheterna kan ges i uppdrag att utveckla satsningar inom, eller i gränslandet mot, försvarsforskning. De föreslås även kunna användas för satsningar på försvarsområdet och kunna ta över ansvaret för den Europeiska försvarsfonden (EDF) samt vara kontaktperson för forsknings- och innovationssatsningar inom NATO.

Försvarmakten har synpunkter på förslaget i dessa delar.

Satsningar inom försvarsområdet

Utvecklingen under senare år har inneburit att det inom civil forskning och utveckling i ökande grad utvecklas kunskap och teknologier som kan omsättas till såväl militär operativ förmåga som hot mot samhället i övrigt. Aktuella exempel på detta är autonomi, cybersäkerhet och artificiell intelligens, men också inom energi, nanoteknologi, robotik och additiv tillverkning. Det finns därmed ett antal

teknologier, antingen med försvarsspecifikt ursprung eller utvecklade inom andra sektorer, som har potential att genomgripande förändra säkerhetsnivån i samhället samt bygga ny militär operativ förmåga.

Försvarsmaktens delar utredningens bedömning att det för Sverige blir allt viktigare att utöka forskningen inom sådana banbrytande områden, inte minst vid universitet och institut, för att kunna värdera hur ny, ursprungligen civil teknik, kan påverka hot, risker och sårbarhet hos samhället och stärka det militära försvaret och nationell säkerhet.

Försvarsmakten vill understryka att civil forskning och utveckling inte direkt kan användas i en militär kontext eller skapa försvar mot andra aktörers operativa förmåga då det i de flesta fall krävs tillämpad forskning och utveckling med försvarsperspektiv för att omsätta och vidareutveckla civilt utvecklad kunskap till militär förmåga.

Försvarsforskning är en begränsad resurs och satsningar måste överensstämma samt prioriteras med Försvarsmaktens förmågebehov. Svensk försvarsforskning syftar inte till att bara skapa ökad forskning på området utan att kanalisera den så att den ger operativ effekt för det militära försvaret av Sverige. Det är därför avgörande att den försvarsforskning som beställs för inriktning och utveckling av det militära försvaret fortsatt inriktas av Försvarsmakten.

Ansvar för den Europeiska försvarsfonden (EDF)

Försvarsmakten vill påtala att strukturen för EDF skiljer sig från exempelvis Horisont Europa. Deltagande i EDF förutsätter betydande medfinansiering från Försvarsmakten. Satsningar måste dessutom överensstämma med Försvarsmaktens förmågebehov. Den rådande ordningen grundar sig i sambandet mellan Försvarets materielverks (FMV) uppgifter och Försvarsmaktens behov men är även avhängig möjligheter att dela information belagd med försvarssekretess.

Försvarsmakten tillstyrker inte förslaget en ny myndighet skulle överta FMVs ansvar för EDF, eftersom det därmed skulle uppstå en risk för att Försvarsmaktens behov inte tillgodoses. EDF bör därför fortsatt sortera under FMV:s inrättade EDF-kontor. Av samma anledning bör inte den nya myndigheten utses som kontaktmyndighet för forsknings- och innovationssatsningar inom NATO.

Militär forskning och dubbel användning (6.6.3) (s 372)

Försvarsmakten ser positivt på att de tre nya forskningsfinansierande myndigheterna föreslås ha i sin uppgift att i sin verksamhet beakta Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen.

Försvarsmakten kan inte, mot bakgrund av de skäl som angetts ovan, bestyrka förslaget att myndigheterna även ska kunna ta emot, granska och bedöma ansökningar som har inslag av militär användning. Detta ska dock inte begränsa myndigheternas möjlighet att finansiera forskning som i sin förlängning kan ha militär tillämpning (dubbla användningsområden).

Motiv till nya och förändrade funktioner i myndigheterna (S278)

Förslaget anger att en ny myndighet kan ha en möjliggörande funktion avseende olika intresseavvägningar och anger som exempel tillståndsprocesser för vindkraft, med angiven anledning att Försvarsmaktens intressen står mot vindkraftsindustrins intressen av att bygga höga vindkraftverk.

Försvarsmakten tillstyrker inte förslaget i den delen. Tillståndsprocessen för att bygga vindkraftsanläggningar regleras i miljöbalken (1998:808).

Försvarsmakten ansvarar, i enlighet med förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, för riksintressen för totalförsvarets militära del, 3 kap. 9 § Miljöbalken. Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intresse. Försvarsmakten är som sektorsmyndighet för totalförsvarets militära del ansvarig för att identifiera, samråda om, besluta om och presentera underlag för dessa riksintresseanspråk. I begreppet militär del ingår även följande myndigheter, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Försvarets forskningsinstitut varpå Försvarsmakten företräder även dessa avseende riksintressen och samhällsplanering.

I tillståndsprocessen ska, enligt 3 kap. 10 § miljöbalken, det ske en avvägning mellan motstående riksintressen. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde. Försvarsmakten ser därför ingen reell nytta med förslaget.

Det framgår inte hur en ny myndighet skulle ha grund för att vare sig kunna ta emot och hantera mycket känslig information eller ha erforderlig kompetens att kunna göra någon bedömning avseende den militära delen av totalförsvarets behov. Försvarsmakten ser heller inte att den nya myndigheten skulle vara skickad att göra någon avvägning mellan behoven för totalförsvarets militära del och vindkraftsindustrins intressen utan att riskera att skada skyddsvärden väsentliga för det militära försvaret av Sverige.

I beredningen av detta ärende har deltagit handläggare Maths Persson, forskningschef Rickard Stridh, försvarsjurist Johanna Alterman och försvarsjurist David Spangenberg.

Detta yttrande har beslutats av chefsjurist Carin Bratt. I den slutliga handläggningen har sektionschef Anna-Carin Ljungberg, stabschef Hampe Klein, forskningschef Rickard Stridh och, som föredragande, försvarsjurist David Spangenberg deltagit.

Carin Bratt

Chefsjurist

David Spangenberg

Försvarsjurist

Sändlista

Regeringskansliet/Utbildningdepartementet
Försvarets materielverk
Försvarsmakten HKV FST STRA